

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 47/04-12

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 25. februára 2004 predbežne prerokoval sťažnosť VMV, a. s., Dostojevského rad 1, Bratislava, zastúpenej advokátom JUDr. R. S., B., vo veci porušenia jej základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a 4, základného práva na rovnosť účastníkov v konaní podľa čl. 47 ods. 3 a základného práva vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a jej práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 138/99 a takto

r o z h o d o l :

1. Sťažnosť VMV, a. s., v časti, v ktorej namieta porušenie svojho základného práva podľa 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, **o d m i e t a** pre nedostatok právomoci Ústavného súdu Slovenskej republiky.

2. Sťažnosť VMV, a. s., v časti, v ktorej namieta porušenie svojich práv podľa čl. 46 ods. 1 a 4 a čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 12. decembra 2003 doručená sťažnosť VMV, a. s. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namieta porušenie jej základného práva domáhať sa svojho práva na nestrannom súde podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu ochranu za podmienok ustanovených zákonom podľa čl. 46 ods. 4 ústavy, základného práva na rovnosť účastníkov v konaní podľa čl. 47 ods. 3 ústavy, základného práva vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 138/99.

Ústavný súd 9. januára 2004 vyzval sťažovateľku na odstránenie nedostatkov jej sťažnosti. Sťažovateľka doručila ústavnému súdu 26. januára 2004 doplňujúce doklady k sťažnosti.

Sťažovateľka požaduje, aby ústavný súd vyslovil, že okresný súd v predmetnom konaní

«„1. Svojím uznesením o nepripustení otázky položenej zástupcom navrhovateľa (v uvedenom konaní pred okresným súdom je navrhovateľ odporcom) na pojednávaní dňa 15. 10. 2003 a spôsobom vedenia tohto pojednávania, porušil tieto základné práva navrhovateľa:

a) právo podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR domáhať sa svojho práva na nestrannom súde,

- b) právo na súdnu ochranu za podmienok stanovených zákonom – Občianskym súdnym poriadkom (OSP) v zmysle čl. 46 ods. 4 Ústavy SR,
- c) právo rovnosti účastníkov zaručené čl. 47 ods. 3 Ústavy SR,
- d) právo vyjadriť sa k všetkým dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy SR
- e) právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (uverejnené pod 209/1992 Zb.),

2. Svojím opatrením o zvukovom zázname pojednávani dňa 15. 10. 2003 a dňa 12. 11. 2003 o vyhotovení zápisnice z pojednávania dňa 15. 10. 2003 a 12. 11. 2003 na základe zvukového záznamu, porušil navrhovateľovo právo na súdnu ochranu za podmienok stanovených zákonom – Občianskym súdnym poriadkom (OSP) v zmysle čl. 46 ods. 4 Ústavy SR

3. Navrhovateľ navrhuje zrušiť uznesenie súdu zo dňa 15. 10. 2003 o nepripustení otázky, ktorú v rámci konania položil navrhovateľ a navrhuje, aby Ústavný súd SR vyslovil, že odporca je oprávnený otázku položiť. Obsahom otázky bude zisťovanie, prečo žalobca v súdnom konaní č. j. 19 C 138/99 píše v písomnom vyhotovení žaloby o inom, užšom rozsahu zásahu do svojho práva na ochranu osobnosti a tento zásah viaže len na názov článku a jeho prvú vetu a prečo neskôr (napr. na pojednávani 12. 5. 2003) už žalobca hovorí o zásahu do jeho práva v širšom rozsahu, ktorý mal údajne spôsobiť celý článok pod názvom „Kto si objednal S.“, uverejnenom v denníku SME, dňa 1. 12. 1999, na 4. strane.»

Sťažovateľ ďalej uvádza, že «Súd použil na vyhotovenie zápisnice z pojednávani dňa 15. 10. 2003 a 12. 11. 2003 zvukový záznam. Podľa § 21 odst. 2 vyhlášky č. 66/1992 Zb. o spravovacom poriadku pre okresné a krajské sudy v znení noviel (ktorá bola vydaná na základe § 374 OSP), zápisnica z pojednávania môže byť vyhotovená záznamovou technikou, len „pokiaľ to zákony o konaní pred súdom pripúšťajú“. OSP v žiadnom svojom ustanovení nepripúšťa vyhotoviť zápisnicu pomocou zvukového záznamu. Z tohto dôvodu je zápisnica z pojednávania dňa 15. 10. 2003 a 12. 11. 2003 (táto druhá ešte nebola navrhovateľovi doručená) vyhotovená spôsobom zákonom vylúčeným. Tým bol porušený článok 46 ods. 4 Ústavy SR, ktorý zaručuje právo iba na také konanie pred súdom, ktorého podmienky realizácie sú stanovené zákonom. V tejto súvislosti poukazujeme i na čl. 2 ods. 2 Ústavy SR – štátne orgány môžu konať iba v medziach ústavy a spôsobom, ktorý určí zákon. »

II.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) sťažnosť sťažovateľa prerokoval na neverejnom zasadnutí a preskúmal ju zo všetkých hľadísk uvedených v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy zjavne neopodstatnené alebo podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

Z obsahu sťažnosti sťažovateľky a jej príloh ústavný súd zistil, že sťažovateľka je účastníkom občianskoprávneho konania (v procesnom postavení žalovaného) vo veci ochrany osobnosti vedenej na okresnom súde pod sp. zn . 19 C 138/99, o ktorej doteraz meritórne rozhodnuté nebolo.

Sťažovateľka sa svojím návrhom na rozhodnutie pred ústavným súdom domáha vyslovenia porušenia práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ku ktorému podľa sťažovateľky došlo na pojednávaní 15. októbra 2003 uznesením okresného súdu o nepripustení otázky položenej zástupcom sťažovateľky a spôsobom vedenia tohto pojednávania. V dôsledku uvedeného malo dôjsť aj k porušeniu práva na súdnu ochranu za

podmienok ustanovených zákonom – Občianskym súdnym poriadkom (ďalej aj „OSP“) v zmysle čl. 46 ods. 4 ústavy, práva na rovnosť účastníkov v konaní zaručeného čl. 47 ods. 3 ústavy a práva vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Iným súdom nemožno podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozumieť len iný súd v zmysle inštančného postupu v rámci všeobecného súdnictva. To by muselo byť výslovne upravené napríklad tak, že právomoc ústavného súdu vzniká vtedy, ak už nie je možné proti rozhodnutiu, opatreniu alebo inému zásahu všeobecného súdu použiť opravný prostriedok (prípadne riadny opravný prostriedok).

Základným ústavným predpokladom na vznik právomoci ústavného súdu v konaní o sťažnostiach je to, aby o ochrane tvrdeného porušenia základného práva alebo slobody nerozhodoval iný súd. Tento predpoklad nie je splnený, tak ako sa domnieva sťažovateľka, keď proti uzneseniu o vedení konania (uznesenie okresného súdu z 15. októbra 2003 o nepripustení otázky) nie je prípustné odvolanie.

V citovanom článku ústavy preto ide o súd, ktorý v súlade so všeobecnou právomocou podľa čl. 142 ods. 1 ústavy má aj zákonom vymedzenú právomoc konať o ochrane konkrétneho základného práva alebo slobody. Ak existuje taký súd, ústavný súd zásadne nie je oprávnený prijať sťažnosť na ďalšie konanie, pretože tomu bráni ústavný princíp subsidiarity právomoci ústavného súdu vyjadrený v čl. 127 ods. 1 ústavy.

V tejto súvislosti nemá žiaden ústavný význam, či ide o súd, ktorý koná tak, že proti jeho rozhodnutiu vo veci samej existuje opravný prostriedok (riadny či mimoriadny), alebo je použitie opravných prostriedkov obmedzené (napríklad pri platobných rozkazoch, rozhodnutiach odvolacích súdov a dovolacieho súdu), ba až vylúčené, tak ako to je pri rozhodnutiach týkajúcich sa vedenia konania podľa § 202 ods. 3 písm. a) OSP.

V občianskoprávnom spore o ochrane osobnosti vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 19 C 138/99 súd vo veci koná a smeruje k rozhodnutiu vo veci samej. Toho času je konanie v etape zisťovania skutkového stavu vo veci, čo súvisí s dokazovaním v občianskom súdnom procese, o čom výlučne rozhoduje všeobecný súd.

Ústavný súd však už viackrát uzavrel, že v konaniach pred všeobecnými súdmi závažné procesné pochybenia (predstavujúce súčasne aj porušenie základných práv účastníkov konania podľa čl. 46 a nasl. ústavy) zakladajú dôvod na podanie odvolania (podľa § 205 a 205a OSP), ako aj dovolania (podľa § 237 OSP). Tieto riadne a mimoriadne opravné prostriedky umožňujú účastníkom súdneho konania namietat' závažné procesné pochybenia, a tým aj porušenie svojho základného práva vyjadriť sa ku všetkým skutočnostiam podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Z uvedeného vyplýva, že sú to všeobecné súdy, ktoré na základe účinných právnych prostriedkov nápravy dostupných sťažovateľke môžu a musia poskytovať ochranu označeného základného práva.

Ústavný súd nie je oprávnený a povinný poskytovať ochranu ústavnosti vo veciach, v ktorých sa sťažovateľka môže domôcť ochrany v konaní pred všeobecným súdom vlastnými dovolenými a Občianskym súdnym poriadkom ustanovenými procesnými úkonmi, najmä využitím riadnych opravných prostriedkov (podobne napr. I. ÚS 85/97, II. ÚS 35/02, II. ÚS 78/02). Ak existuje taký všeobecný súd, ktorý v súlade so všeobecnou právomocou podľa čl. 142 ods. 1 ústavy má aj zákonom vymedzenú právomoc konať o ochrane konkrétneho základného práva alebo slobody, ústavný súd nie je zásadne oprávnený prijať sťažnosť na ďalšie konanie. Prijatiu takej sťažnosti bráni princíp subsidiarity právomoci ústavného súdu vyjadrený v čl. 127 ods. 1 ústavy (napr. II. ÚS 54/02).

Sťažovateľka požiadala o ochranu svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy ústavný súd predčasne, bez toho, aby všeobecný súd (v tomto prípade okresný súd) vo veci samej rozhodol a umožnil jej najskôr využiť účinné právne prostriedky ochrany

svojho základného práva v konaní pred všeobecnými súdmi. Taký postup sťažovateľky vylučuje právomoc ústavného súdu konať v jej veci.

Preto ústavný súd podľa § 25 zákona o ústavnom súde sťažnosť sťažovateľky v časti namietajúcej porušenie práva podľa 48 ods. 2 ústavy odmietol pre nedostatok svojej právomoci.

Ďalšiu časť sťažnosti ústavný súd odmietol z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu je dôvodom odmietnutia sťažnosti pre zjavnú neopodstatnenosť okrem iného nezistenie žiadnej možnosti porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (napr. I. ÚS 122/02), a tiež absencia priamej súvislosti medzi označeným základným právom alebo slobodou na jednej strane a namietaným rozhodnutím alebo iným zásahom orgánu štátu do takéhoto práva alebo slobody na strane druhej (mutatis mutandis III. ÚS 138/02 a v ňom citovaná judikatúra).

Sťažovateľka vo svojej sťažnosti namietala aj porušenie práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorých každý má právo domáhať sa zákonným spôsobom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde.

Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu základné právo na prejednanie a rozhodnutie vecí nestranným súdom podľa čl. 46 os. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru by bolo porušené vtedy, ak by komukoľvek bola odmietnutá možnosť domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a ak by súd odmietol konať a rozhodovať o podanom návrhu fyzickej osoby (II. ÚS 8/01, IV. ÚS 125/03).

V prípade sťažovateľky nešlo o odmietnutie spravodlivosti majúce za následok porušenie základného práva na súdnu ochranu, resp. na spravodlivé súdne konanie. Okresný

súd v predmetnej veci koná, vykonáva procesné úkony a konanie dosiaľ nie je právoplatne skončené.

Takýto postup okresného súdu nemožno považovať za postup, ktorý by bol v reálnej súvislosti s porušením základného práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru. Takúto spojitosť ústavný súd nezistil a ani zistiť nemohol, pretože na taký záver chýba relevantný skutkový a právny základ, ktorý by bol daný vtedy, ak by okresný súd rezignoval na ďalší postup v predmetnej veci bez zákonom aprobovaných dôvodov.

V súvislosti s porušením základného práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 4 ústavy (podmienky a podrobnosti o súdnej a inej právnej ochrane ustanoví zákon) považuje ústavný súd za potrebné uviesť, že obsahom citovaného ustanovenia nie je základné právo, ale len povinnosť štátu upraviť podmienky a podrobnosti o súdnej a inej ochrane zákonom (II. ÚS 25/01). Podmienky a podrobnosti o súdnej ochrane vo veci sťažovateľky stanovuje Občiansky súdny poriadok.

Vychádzajúc z Občianskeho súdneho poriadku sa ústavný súd nemôže stotožniť s právnym názorom sťažovateľky o neprípustnosti vyhotovenia zápisnice pomocou zvukového záznamu podľa Občianskeho súdneho poriadku, a tým ani tvrdeniami o porušení jej práva na súdnu ochranu za podmienok ustanovených zákonom - Občianskym súdnym poriadkom v zmysle čl. 46 ods. 4 ústavy opatrením súdu „o zvukovom zázname pojednávaní dňa 15. 10. 2003 a dňa 12. 11. 2003 o vyhotovení zápisnice“ z týchto pojednávaní. Podľa § 374 ods. 1 písm. c) OSP „Ministerstvo spravodlivosti sa splnomocňuje vydať všeobecne záväzným právnym predpisom spravovací poriadok pre okresné a krajské sudy, ktorý podrobnejšie upraví pre vybavovanie občianskoprávných vecí, organizáciu práce a úlohy pracovníkov pri výkone súdnictva, včítane postupu notára pri vykonávaní úkonov v konaní o dedičstve postup súdov pri výkone rozhodnutí, kancelárske práce na súdoch včítane správnej agendy. Najmä v ňom môže ustanoviť ... kedy možno upustiť od prítomnosti zapisovateľa pri pojednávaní pred súdom a akým spôsobom treba v takýchto prípadoch zaznamenať obsah pojednávania.“

Na základe tohto ustanovenia je možné upustiť od prítomnosti zapisovateľa pri pojednávaní pred súdom za podmienok ustanovených vo vyhláske Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 66/1992 Zb. o Spravovacom poriadku pre okresné a krajské sudy v znení neskorších predpisov (ďalej len „Spravovací poriadok“), podľa ktorého môže byť zápisnica o pojednávaní vyhotovená podľa nahlas diktovaného znenia tesnopisom alebo záznamovou technikou (§ 21 ods. 2 Spravovacieho poriadku). Ak je zápisnica o pojednávaní vyhotovená týmto spôsobom, možno upustiť od prítomnosti zapisovateľa na pojednávaní, s výnimkou hlavného pojednávania, verejného a neverejného zasadania.

Na základe uvedeného ústavný súd pri predbežnom prerokovaní tejto časti sťažnosti nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva okresným súdom, realnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie, preto sťažnosť v tejto časti odmietol pre zjavnú neopodstatnenosť.

V súvislosti s námietkou porušenia práva sťažovateľky podľa čl. 47 ods. 3 ústavný súd konštatoval, že rozhodnutie okresného súdu o nepripustení otázky položenej sťažovateľkou ako účastníkom konania nie je v príčinnej súvislosti s možnosťou porušiť právo rovnosti účastníkov v konaní podľa čl. 47 ods. 3 ústavy (preto ho nemôže ani porušiť). K porušeniu čl. 47 ods. 3 ústavy by mohlo dôjsť len vtedy, ak by všeobecný súd jednému účastníkovi súdneho konania umožnil klásť otázky, ale druhému účastníkovi by takéto právo odoprel. Keďže ústavný súd nezistil príčinnú súvislosť medzi označeným postupom okresného súdu a porušením označeného práva sťažovateľky, aj v tejto časti sťažnosť odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

Vzhľadom na skutočnosť, že ústavný súd rozhodol o sťažnosti tak, ako je uvedené vo výrokovej časti, bolo už bez právneho významu zaoberať sa návrhom sťažovateľky na zrušenie uznesenia okresného súdu z 15. októbra 2003 sp. zn. 19 C 138/99 o nepripustení otázky, tak ako to navrhovala sťažovateľka vo svojej sťažnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. februára 2004